

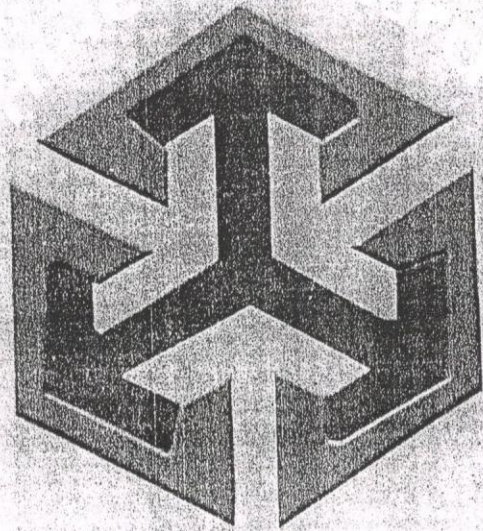
ISSN 2231-6671

International Registered and Recognized
Research Journal Related to Higher Education for all Subjects

Hi-TECH

RESEARCH ANALYSIS

EDITOR IN CHIEF
DR. BALAJI KAMBLE

IMPACT FACTOR
5.80

31-51000/01

ISSN 2231- 6671

International Registered & Recognized
Research Journal Related to Higher Education for all Subjects

Hi-TECH RESEARCH ANALYSIS

UGC APPROVED & PEER REVIEWED RESEARCH JOURNAL

Issue : XIV, Vol. - VI
Year - VII, (Half Yearly)
Aug. 2017 To Jan. 2018

Editorial Office :
'Gyandev-Parvati',
R-9/139/6-A-1,
Near Vishal School,
LIC Colony,
Pragati Nagar, Latur
Dist. Latur - 413531.
(Maharashtra), India.

Contact : 02382 - 241913
09423346913 / 09503814000
07276305000 / 09637935252

Website

www.irasg.com

E-mail :
interlinkresearch@rediffmail.com
visiongroup1994@gmail.com
mbkamble2010@gmail.com

Published by :
JYOTICHANDRA PUBLICATION
Latur, Dist. Latur - 413531 (M.S.) India

Price : ₹ 200/-

CHIEF EDITOR

Dr. Balaji G. Kamble
Research Guide & Head, Dept. of Economics,
Dr. Babasaheb Ambedkar Mahavidyalaya,
Latur, Dist. Latur.(M.S.) (Mob. 09423346913)

EXECUTIVE EDITORS

Dr. Sunanda Rodge
Principal
Govt. B.Ed. College,
Nanded, Dist. Nanded (M.S.)
Scott. A. Venezia
Director, School of Business,
Ensenada Campus,
California, (U.S.A.)
Dr. Omshiva V. Ligade
Head, Dept. of History
Shivjagruti College,
Nalegaon, Dist. Latur.(M.S.)
Bhujang R. Bobade
Director Manuscript Dept.,
D. A. & C. Research Institute,

Dr. Dileep S. Arjune
Professor & Head, Dept. of Economics
J. E. S. College,
Jaina, Dist. Jalna(M.S.)

Dr. U. Takataka Mine
Tokiyo (Japan)

Dr. Babasaheb M. Gore
Dean- Faculty of Education & M.C.
Member, S.R.T.M.U, Nanded.(M.S.)

Dr. Nilam Chhanghani
Dept. of Economics,
KNG Mahavidyalaya
Karanja Lad, Dist. Washim (M.S.)

DEPUTY-EDITOR

Dr. G. V. Menkudale
Dept. of Dairy Science,
Mahatma Basweshwar College,
Latur, Dist. Latur.(M.S.)

Dr. C.J. Kadam
Head, Dept. of Physics,
Maharashtra Mahavidyalaya,
Nilanga, Dist. Latur.(M.S.)

Dr. Balaji S. Bhure
Dept. of Hindi,
Shivjagruti College,
Nalegaon, Dist. Latur.(M.S.)

Dr. Bharat S. Handibag
Dean, Faculty of Arts,
Dr. B.A.M.U. Aurangabad(M.S.)

Dr. S.B. Wadekar
Dept. of Dairy Science,
Adarsh College,
Hingoli, Dist. Hingoli.(M.S.)

Dr. Shivaji Vaidya
Dept. of Hindi,
B. Raghunath College,
Parbhani, Dist. Parbhani.(M.S.)

CO-EDITORS

Dr. R.N. Salve
Head, Dept. of Sociology,
Shivaji University,
Kolhapur, Dist. Kolhapur.(M.S.)

Ghansham S. Baviskar
Dept. of English,
RNC & NSC College,
Nasik, Dist. Nasik.(M.S.)

Dr. Kailash Tombare
Head, Dept. of Economics,
Devgiri Mahavidyalaya,
Aurangabad.(M.S.)

Dr. Kailash R. Nagulkar
Head, Dept. of History,
Gulab Nabi Azad College,
Barshi Takli, Dist. Akola.(M.S.)

Issue : XIV, Vol. VI

Hi-TECH RESEARCH ANALYSIS

IMPACT FACTOR

5.80

ISSN 2231- 6671

Aug. 2017 To Jan. 2018

INDEX

Sr. No	Title for Research Paper	Page No
1	R. C. Dutt Thoughton Famines: Nature, Causes, Effects & Policy Dr. Kishan S. Babhulgaonkar	1
2	New Trends in Management System in Libraries Dr. Manisha S. Sutar (Nawathe)	10
3	Groundwater Precursor Studies of Seismic Activity in Nanded, Maharashtra, India P. R. Wesanekar	15
4	इसीस आणि भारताची राष्ट्रीय सुरक्षा डॉ. सुभान तुळशीराम जाधव	28
5	स्वामी दयानंद सरस्वती यांचे सामाजिक विचार आणि योगदान डॉ. बी. एस. लासुरे	36
6	अमरावती शहरातील शैक्षणिक कार्य डॉ. दिनेशकुमार सिनकर	41
7	२१ व्या शतकातील कवितेचे अंतरंग डॉ. शिवाजी जवळगेकर	51
8	ई-प्रशासनाच्या साहाय्याने सार्वजनिक तक्रारीचे निवारण डॉ. के.जी. राठोड	56

7

२१ व्या शतकातील कवितेचे अंतरंग

डॉ. शिवाजी जवळगेकर

मराठी विभाग प्रमुख,
दयानंद कला महाविद्यालय,
लातूर, जि. लातूर

Research Paper - Marathi

कविता हा कविचा एक चिंतनात्मक प्रवास असतो. कविता कविची आत्मकथा अथवा चरित्रही असते. कविता लढणाऱ्या कविचे शस्त्र असते तर चळवळीसाठी कविता एक स्फूर्तीदायी प्रेरणा असते. सामाजिक समतेसाठी लढणाऱ्या सैनिकांसाठी कविता ही शस्त्र आणि शास्त्रही असते. कविता कविची भूमिका असते. भूमिकेसाठीच कवी काव्यलेखन करतो. कवी हा एक संवेदनशील निर्मिती प्रक्रियेचा निर्माता आणि भोक्ताही असतो. कवी कधी - कधी स्वतःचीच कविता गातो तर कधी गायक कविची कविता गातो. कवी आणि कविता हा प्राचीन काळापासून चिंतनाचा विषय आहे. कवी आणि कविता, कवी आणि निर्माता, कवी आणि रसिक, कवी आणि समीक्षक ही प्राचीन चिंतन परंपरा आज नव्याने मांडणी केली जात आहे. मराठी साहित्यातर्गत कथा, कादंबरी, नाटक, चरित्र - आत्मचरित्र, निबंध आणि प्रवास वर्णनपर लेखनापेक्षा कवितेची प्रकृती भिन्न असते. कवितेच्या कालखंडानुरूप बदलत्या अवस्थांचा चढता आणि उतरता आलेख कवी आणि आस्वादकांना अस्वस्थ करणारा आहे.

२१ व्या शतकाचा जन्म घालणाऱ्या २० या शतकाने काव्य निर्मिती प्रक्रियेत अनेक चढउतार पाहिले आहेत. अनेक कवींची अनेक राजांपासून सामान्य वाचकांना भूरळ घालणारी रचना - लेखन परंपरा सर्वज्ञात आहेत. परंतु २१ व्या शतकातील मराठी कवी आणि मराठी कविता हा चिंतनाचा, चर्चेचा आणि चिकित्सेचा विषय झाला आहे. २१ व्या शतकातील जुन्या - नव्या पिढीतील कवींनी आपली संस्कार परंपरा, तत्त्वज्ञान परंपरा आणि आव्हानात्मक भूमिका घेवून येणारा काळ चित्रित करणारी समुहाची, क्रांतीची, आत्मसन्माची, विकास प्रक्रियेतील सक्रीय सहभागाची, राष्ट्रभक्ती व शक्तीची भूमिका तटस्थपणे मांडणाऱ्या कलावंताची भाषा कवितेची भाषा झाली आहे. हळवेपणाने

लावणीप्रकाराप्रमाणे रचना, एकच कवी अनेक प्रकारात लेखन करणारे असून कवितेतर्गत सर्वच उपप्रकारांमध्ये सलगपणे रचना करणारे कवी. प्रभावी प्रकट वाचन आणि लोकप्रिय गेयात्म अशा दोन्ही प्रकारात संचार करणारे कवी. भारतीय लोकशाहीचे अस्तित्व अबाधित राहिल की नाही असा संभ्रम निर्माण झाला आहे. कवितेची मशाल नवा प्रकाश गतीमान करण्यासाठीच आपापल्या प्रकृतीप्रमाणे कलावंत किमत मोजतच आहेत. माणूसकेंद्री संस्कृती निर्माण करण्यासाठीच 'माणुसकीच्या शत्रूसंगे युद्ध आमुचे सुरु' ही चळवळ प्रत्येक प्रागैतिक कवींच्या कवितेचे मुलस्थान आणि बलस्थान आहे. 'अनंताचे अभंग' मधून अनंत राऊतांनी सामाजिक वास्तव, राजकीय वास्तव, धार्मिक वास्तव, शैक्षणिक वास्तव, आर्थिक वास्तव अभंगपर रचनेतून टोकदारपणे मांडणी केली आहे. कवी हा एकाच वेळी समुहाचा प्रतिनिधी आणि समुहाचा भाष्यकारही असतो. वर्तमानाचे वास्तव आणि भविष्याचे आदर्शचित्र रेखाटणारा पिकासोसारखा चित्रकारही असतो. अंतरमनातील अस्वस्थ हुंदक्यांच्या नोंदी नोंदविणारा आणि समतेचे विचार मनामनावर गोंदविणारा गोंदकही असतो. जे स्वातंत्र्योत्तर काळातील मागील ५० वर्षात शोधता आले नाही ते शोधण्यात यश मिळविणारी ही प्रगल्भ कवींची पिढी आहे. आत्मानंदासाठी कवितेच्या वह्या लिहिणारे नामवंत कवीही आहेतच. कोणासाठी, कशासाठी काव्यलेखन ? तुमच्या कवितेचा आत्मा कोण आहे ? दुःखभोगी, अस्वस्थ अस्थिर माणूस की मानसिक आनंदप्राप्तीचे एक साधन आहे ? कवींची जशी प्रकृती तशीच निर्मिती असते हे या कालखंडातील कवितेतून प्रतिबिंबित झाले आहे.

१. या कालखंडातील कवी आणि त्यांची निर्मिती प्रयोगशील आहे.
२. आशयाच्या दृष्टीने ही कविता समिश्र अनुभवांच्या नोंदी करणारी आहे.
३. स्वतःचे मानदंड निर्मितीसाठी प्रयत्नशील असणारे कवी आहेत.
४. परंपरानिष्ठ कवितेपक्षा सर्वार्थाने निराळ्या प्रकृतीची कविता आहे.
५. शतकानेच निर्माण केलेल्या वास्तव प्रश्नांचे आलेख मांडणारी कविता.
६. सिद्धांताच्या साक्षीने प्रश्न विचारणारी निर्भिड आणि उत्तरे शोधणारी संशोधक वृत्तीची कविता.
७. मराठी, इंग्रजी आणि हिंदी भाषा मिश्रित शब्दांच्या वापरामुळे वर्तमान सर्वक्षेत्रीय संदर्भ सूचक अशी भाषाशैली.
८. 'माणूस' केंद्री आणि समतावादी भूमिकेसाठी संघर्षाची मांडणी करणारी.
९. वर्तमान कालीन उपलब्ध नवसाधनांद्वारे बहुचर्चित झालेली कविता.
१०. शतकातील सर्व संदर्भ तपशीलवार चित्रित करणारी कविता आहे.